Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.
Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 23, 1915, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 4. junija (June 4) 1921. Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 128.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KDAJ BODO OBJAVLJENA IMENA AMERIŠKIH UJETNIKOV V RUSIJI?

Državni department se je premislil in noče objaviti imen.

UJETNIKI SO TOREJ VOHUNI.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Državni tajnik se je premislil glede objavljenja imen ameriških ujetnikov v sovjetski Rusiji. Časnikarski poročevalci so bili informirani že pred več ko enim tednom, da dobe seznam Američanov, o katerih se ve, da so danes ujetniki v Rusiji, toda seznama še ni in vsekakor ga ne bo.

Uradniki državnega departmenta so pojasnili, da bi se lahko objavilo pol ducata imen Američanov, ki se nahajajo v ruskih zaporih, ampak department ima svoje posebne razloge, da tega na stori. Objavljenje bi mogoče naredilo vtisk na sovjetsko vlado v Moskvi, da ameriška vlada zelo želi, da bi se dotične osebe vrnile iz Rusije; to pa bi morda povzročilo, da bi Rusija dotičnike še bolj zavarovala v svojem ujetništvu.

Vrhutega je še nekaj drugega. Državni department je mnenja, da nima svojih agentov v Rusiji in vsled tega ni oficijalno zainteresiran za osvoboditev ravno teh in teh oseb, pač pa samo želi, da Rusija izpusti vse Američane, ki so v njenih zaporih, oziroma so pridržani, da ne smejo čez mejo.

Vsi ujetniki, o katerih ima državni department specifične informacije, so moške in žene, napram katerim ima ruska vlada dokaze, da so bili ameriški špijoni. Ako torej objavijo v Washingtonu njihova imena, tedaj bi izgledalo, kakor da je ameriška vlada potrdila obtožnico ruske vlade proti dotičnim Američanom.

To pojasnjuje, zakaj se državni department obotavlja objaviti njih imena.

ODŠKODNINSKA PREDLOGA BO PREDLOŽENA KONGRESNI ZBORNICI.

Washington, D. C. — Obljubljeno je, da bo Fitzgeraldova delavska odškodninska predloga za Distrikt Kolumbijo predložena že v nekaj dneh. V nji ostane tudi določba, da se ustanovi državni zavarovalninski sklad, kateremu so najbolj nasprotovale zavarovalninske družbe.

Kongresnik Fitzgerald, predsednik pododseka, je bil primoran ustaviti glavnega zakulisnika zavarovalnih družb F. Robertson Jonesa, ki je pričam vedno segal v besedo.

V delavskih krogih govore, da je predloga dobra, če bo sprejeta taka, kakršna bo predložena.

EKSPLOZIJA GUMIJASTE ŠINE JE UBILA VOZNIKA.

Kansas City, Mo. — Ko je eksplodirala gumijasta šina pri tovornem avtomobilu, je vrgla 22-letnega voznika Dewey Jonesa dvajset čevljev daleč, kjer je obležal tako poškodovan, da je uro kasneje umrl.

KAKO SE SESTAVLJAJO LISTE VOJAŠKIH MLAČNEŽEV.

New York, N. Y. — Zvezni državni pravdnik France G. Caffey izjavlja, da je pronašel med 433 osebami, ki so bile označene kot vojaški mlačneži, 427 oseb nedolžnih, proti katerim se ne more uvesti kazensko postopanje.

POPLAVA V PEORIJI.

Peoria, Ill. — V Washingtonu, Ill., se je utrgal oblak in mali potoček, poznan kot Fram Creek, je tako narasel, da je poplavil na stotine akrov sveta. Več sto ljudi je brez strehe, ki so morali bežati pred poplavo, da so si rešili golo življenje.

NEMŠKI RUDARJI PONUDILI BRITSKIM RUDARJEM MILJON MARK.

London, 3. jun. — (Brzojavka Daily Heralda Federated Pressu). — Sovjetskim strokovnim unijam v Rusiji, ki so poslale stavkujočim angleškim rudarjem sto tisoč dolarjev podpore, so sledili rudarji v Nemčiji, ki so ponudili miljon mark. — Kaj pa rudarji v Ameriki? Ali so naši ameriški bratje manj solidarni od ruskih in nemških bratov?

ALI NI TAK SVET POSTAVLJEN NA GLAVO?

DIVJAKI V TULSI SO POŽGALI ZAMORSKE DOMOVE IN ZDAJ ZBIRAJO SKLAD ZA GRADNJO POŽGANIH DOMOV.

Governer je postavil to divjaštvo v pravo luč.

Tulsa, Okla. — Kdor hoče poznati človeško hinavščino v polni meri, naj pride sem in videl jo bo. Treba je stopiti v zamorsko predmestje in videl bo požgane zamorske domove in obenem se bo prepričal, da je več ko štiri tisoč zamorcev, mož, žen in otrok brez strehe. To je rezultat divjanja belopoltnikov. Zamorsko predmestje izgleda, kakor da je bilo izpostavljeno sovražnemu obstreljevanju, ali da je prek njega drvil strašen vihar, ki je odnašal hiše, in sredi divjega viharja je pa izbruhnil požar.

Zdaj, ko je človeška zver nasičena krvi, ko so uničeni domovi, se je ustanovil komitej, da nabere sklad pol miljona dolarjev, s katerim se zgrade domovi zamorcev. Odboru načeluje župan in drugi biznismani.

Dolžnost mestnih in okrajnih oblasti je bila, da brani zamorce pred podivjanimi sirovinami. Ker pa te obasti niso storile svoje dolžnosti, je dolžnost mesta in okraja, da poravna storjeno krivico, če se poravnati da. Zamorci nimajo le pravice prijeti mesto in okraj za odškodnino zaradi požganih domov, ampak zahtevajo lahko tudi odškodnino za ubite svojce.

Zdi se, da so vzroki za to divjanje povsem drugi, kot so bili navedeni po prvih virih. Napad zamorca na belopoltno ženo je bila le pretveza, da so belopoltni divjaki naskočili zamorce, ni bil pa vzrok. Saj tako se zdi po najnovejših vesteh.

Vzrok je popolnoma gospodarski. Zamorci in Indijanci so se poročali med sabo in nekateri so postali zelo bogati. To je pa vzbudilo nevoščljivost belopoltnih biznismanov, ki je bila baje gonilna sila k plemenskemu sovraštvu.

Governer Robertson je prišel sem, da se na svoje oči prepriča, kako so divjali belopoltni divjaki. Bil je silno jezen, ko je videl požgane domove in zvedel, koliko zamorcev je ubitih. Ko je dospel v hotel Tulsa, je poslal po sodnika W. B. Williamsa. Pri tem je pa označil dogodke takole in jih postavil v pravo luč:

"Ta dogodek je obsojanja vreden in se ne da opravičiti. Če bi bil šerif ali policijski načelnik imel količkaj poguma, bi se to ne zgodilo."

Ko je pa prišel sodnik, mu je pa dejal: "Ta farsa je šla predaleč. Skličite hitro veleporoto. V svojih inštrukcijah odredite preiskavo šerifovega urada, mestne uprave, posebno pa policijskega departmenta, ki je bil v tej krizi tako brezmočen kot lačna zamorska deteta, ki so brez doma."

New York, N. Y. — Izpovedi zamorcev, ki so pribežali sem in izpovedali o dogodkih pred izbruhom strašne krvave orgije, potrdijo, da je bil napad dogovorjen na zamorce. Osem zamorcev, ki so pribežali iz Oklahome, so izrekli, da so pustili vse tam in bežali, ker so bili posvarjeni, da naj zapuste državo. Zamorci prihajajo iz Okmulgeeja. Oni pravijo, da je bilo tako svarilo priobčeno tudi v nekem listu, ki izhaja v Okmulgeeju.

RUDARJI ŽELJNO PRIČAKUJEJO PREISKAVE.

PREPRIČANI SO, DA PREISKAVA NE BO REŠILA NJIH POTEŽKOČ, VSEENO BO PA IZVRŠILA ZANJE VAŽNE REČI.

Za največjo nadlogo smatrajo rudarji privatno armado premogovniških baronov.

Williamson, W. Va. (Hellen Augur. Fed. Press). — "Obnovite zonet republikansko formo vlade v tem distriktu, prisilite premogovniške podjetnike, da odposlijo svoje privatne armade iz okrajev Mingo, McDowell in Logan, priporočite, da se snidejo z nami pri konferenčni mizi — z drugimi besedami, napravite, da bo to pošten boj med nami in premogovniškimi podjetniki in pokazali bomo, kako se izravnajo spori." To je želja rudarjev v okraju Mingu, o kateri upajo, da jim jo izpolni senatni preiskovalni pododsek, katerega pričakujejo v Williamsonu dne 13. junija, da prouči razmere v tem okraju.

Rudarji so bili preveč časa v tem boju, da bi verjeli, da bi preiskava reši vseh nadlog. Ali oni verjamejo, da preiskava izvrši saj dve reči. Odkrila bo metode, kakršnih se poslužujejo premogovniške družbe, da razbijajo delavske strokovne organizacije, ki tvorijo izvrstno poglavje k poročilu Medcerkvenega gibanja o stavki jeklarskih delavcev v letu 1919. In predno bo strokovno gibanje v tem okraju uničeno, bo priporočeno premogovniškim podjetnikom, da razpuste svoje privatne armade in odložé orožje ter ga spravijo v skladiščih, da se lahko vrši konferenca med delavskimi in podjetniškimi zastopniki.

Kar je Kearney, predsednik 17. distrikta rudarske organizacije, povedal, kaj rudarji pričakujejo od preiskave, so misli, ki jih je povedalo več rudarjev.

"Zakaj naj mi žrtvujemo svoja dragocena življenja in denar, da spodimo privatne armade iz McDowella in Logana, da lahko tam organiziramo svoje tovariše? Kongres lahko opravi to delo za nas. Za nas je tega boja že dosti."

To je položaj, povedan na kratko. Rudarji žele, da jim kongres pomaga bojevati se proti premogovniškim podjetnikom samo na političnem polju, na industrijalnem polju se bodo še sami bojevali, kot so se zadnjih trideset let.

Rudarji v okraju Mingu žele očistiti Avgijev hlev. Premogovniški podjetniki so pa mnenja, da oni vladajo in da ne poznajo nobene milosti. Tako mnenje prevladuje posebno v rudnikih, ki so pod kontrolo United States Steel korporacije. In ta boj je že sam na sebi dosti težak. Ali premogovniški baroni lastujejo hiše, v katerih prebivajo rudarji. Njih lastnina so tudi prodajalne, cerkve, šole, sploh je pod njih kontrolo vse: zdravniki, mestna uprava, sodišča, lokalna in državna policija.

Ako se reče, da kompanije kontrolirajo oborožene sile, tedaj je to tako važno vprašanje, da se izplača opisati položaj. V resnici je to zadeva sile. Za šerifovo mesto divja vselej najhujši politični boj. Pravica do nošenja samokresa je postala bolj dragocena kot pravica do policijskega varstva v takih krajih, kjer so bolj miroljubni ljudje.

Upanje, da senatna preiskava odpravi privatne armade s Pocahontas-Thackerjevega premogovega polja, je zgrajeno na rezulta-

(Dalje na 2. strani.)

Narodno društvo za napredek zamorskega ljudstva dalje izjavlja, da begúni pripovedujejo, da je v Oklahomi uvedena peonaža za zamorce. Lastniki zemljišč so zamorskim farmarskim najemnikom, ki obdelavajo polje na delež, pobrali pridelke, vrnili so jim pa toliko, kar potrebujejo za golo životarejenje.

ENTENTNA LIGA NARODOV NAPOVE VOJNO HARDINGOVI LIGI.

Ženeva, Švica, 3. jun. — Liga narodov se pripravlja na vojno s konkurenčno ligo, o kateri govori Harding, predsednik Združenih držav, da se bo ustanovila. Ententna liga je sklenila, da prične z obširno propagando v državah, ki so bolj mlačne, v svrho, da jih obdrži v svojih vrstah. Propaganda je predvsem potrebna v Južni in Centralni Ameriki ter v Škandinaviji.

STAVKA PEKOVSKIH DELAVCEV ŠE TRAJA.

NA STAVKI JE OKOLI OSEM STO DELAVCEV.

Najbolj trdovratno se upirajo pekovski velepodjetniki.

Chicago, Ill. — Pekovski velepodjetniki in tovarnarji niso nič boljši kot drugi velepodjetniki. Tudi oni mislijo, da je čas ugoden, da zdrobe organizacijo pekovskih pomočnikov. Gospodje velepodjetniki zahtevajo, da se delavska mezda zniža, češ, da ne morajo znižati kruhne cene, dokler ne pade delavska mezda. Velepodjetniki ne omenjajo prav nič, da je treba predvsem znižati mastni profit in po tem da prav zanesljivo padejo tudi kruhne cene.

Pekovski delavci zdaj stavkajo še v enajst velepekarnah. Na stavki je osem sto organiziranih pekovskih pomočnikov. Šest sto šestnajst pekovskih podjetnikov, ki obratujejo manjše pekarne, je podpisalo pogodbo z delavsko organizacijo. Ti delavci prejemajo mezdo po stari mezdni lestvici in sicer po $50 in $46 tedensko.

Velepodjetniki so zahtevali, da se mezda zniža za dvajset odstotkov, ako se delavci odklonili to ponudbo, so podjetniki prišli z nasvetom... Delavci so tudi to ponudbo odklonili, ker se zavedajo, da pekovski podjetniki lahko znižajo kruhne cene, plačajo stare mezde, vsled imajo pa še lep dobiček.

Kruh, ki prihaja iz teh pekarn na trg, ima več ko trideset odstotkov vode v sebi, dokler je svež. Cena moki je padla, hlebi pa tehtajo le po dvanajst unč in ne po šestnajst, ki tvorijo pravi funt.

Iz drugih mest prihajajo poročila, da pekovski podjetniki podpisujejo pogodbo z organizacijo pekovskih delavcev. V Portlandu, Ore., so pa velepodjetniki ravno tako trmoglavi kot v Chicagu. Velepodjetniki skušajo dobiti stavkokaze med brezposelnimi delavci.

Delavci lahko pomagajo pekovskim delavcem v tem boju. Doprinašati jim ni treba prav nobenih žrtev, ampak zadostuje, da v vsaki prodajalni, restavraciji in pekarni zahtevajo kruh, na katerem je pritisnjena unijska znamka.

NOVI DRŽAVNI PRAVDNIK ŽELI PORAVNATI KRIVICO.

San Francisco, Cal. — Državni pravdnik Chas. M. Fickert je izdelal omrežje proti Mooneyju, da je bil obsojen v dosmrtno ječo. Njegov naslednik je Brady, kajti volilci niso glasovali več za Fickerta, ampak so mu dali razumeti, da je dokral svojo politično karijero. Na novega državnega pravdnika je napravila izpoved Earl Hatcherja tak vtis, da je izjavil, da napravi sam prošnjo na governerja Stephensa, da pomilosti Mooneyja, čeprav je nekoč governer izjavil, da Mooneyja ne pomilosti.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno in hladno. Sveži severni in severnovzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 66, najnižja 60. Solnce izide ob 5:16, zaide ob 8:20.

ANGLEŽI PRODIRAJO, FRANCOZI SE UMIKAJO.

Angleško-italijanske čete v Gornji Šleziji so v konfliktu s Francozi.

VELIKA KONFUZIJA.

Oppeln, Gornja Šlezija, 3. jun. — Kakšni odnošaji vladajo med Angleži in Italijanina eni strani ter Francozi na drugi, je razvidno iz včerajšnje depeše, ki so jo Francozi kategorično poslali v Paris in katera se glasi, da so Nemci začeli boj v Schimischowu, dočim poročajo Angleži, da so boj začeli Poljaki, ki so prvi napadli višine pri Annábergu. — Angleške čete so ustavile bojevanje s tem, da so okupirale Gross Strehlitz, kjer je bila doslej francoska posadka. Okupacija se je izvršila brez boja. Francozi so se umaknili iz svojih postojank, toda niso se pridružili Angležem, pač pa so odšli naprej in zasedli nove postojanke pred Angleži. To je povzročilo sumničenje, da hočejo Francozi biti med Angleži in Poljaki in preprečiti boje med prvimi in drugimi.

Berlin, 3. jun. — Položaj v Gornji Šleziji je zelo konfuzen. Zdi se, da se bojevanje ne vrši več med Nemci in poljskimi vstaši, marveč med Angleži in Italijani na eni in Francozi ter Poljaki na drugi strani. Vrhutega se pa tupatam pogrebijo Francozi s Poljaki. Zadnje se je zgodilo včeraj, ko so istradani poljski vstaši napadli svoje francoske prijatelje v Kattowitzu s zahtevom, da jim vzamejo kruh s silo. Francoska straža je ... in instrugenti so odgovorili s streli. Boj je trajal nekaj minut. Šele ko je bilo več Poljakov ubitih, so se vstaši umaknili.

Angleške čete so prodrle daleč na ozemlje vstašev in vsa znamenja kažejo, da se bodo vstaši podali brez večjega odpora.

Iz Oppelna javljajo, da je ententna plebiscitna komisija sklenila, da ne bo smatrala šlezkonemških brambovcev za vstaše.

Paris, 3. jun. — Uradno se zanika vest, da je francoski general Lerond, načelnik zavezniške plebiscitne komisije v Gornji Šleziji, podal ostavko.

UBOGI VOLIVA!

Plačati bo moral $800 odškodnine, pa še njegova morala je pretresena.

Waukegan, Ill. — Ko je bila mrs. W. W. Austin pozvana k telefonu v vežo hotela Zion Home, ki se nahaja v "svetem" mestu Zion Cityju, je prišla v nočni obleki in kopalnem plašču. Gostje, ki so bili seveda sami "polsvetniki," so se takoj pritožili, da je bila njih morala v strašni nevarnosti. Hišnik je pozval takoj policijskega načelnika Beckerja, ki je postavil ženo pod kap, ki je hotela pohujšati pobožne stanovnike.

Mrs. Austin se je umaknila brutalni sili, toda vložila je tožbo proti vrhovnemu nadzorniku 'svetega' mesta za odškodnino. Sodnik Harvey C. Coulson je priznal ženi tri sto dolarjev odškodnine. Voliva je vložil priziv.

KOLIKO POTREBUJE PISARNIŠKI DELAVEC ZA SVOJO PREHRANITEV.

New York, N. Y. — Newyorški municipijalni biro za preiskavo, ki ga vodi dr. William E. Mosher, je dognal, da pisarniški delavec potrebuje najmanj na leto $2,265, da prehrani družino, ki sestoji iz pet oseb. Dr. Mosher nadaljuje, da samski delavec potrebuje kot minimum za svojo prehranitev na leto $1,095, ženska pa $1,118. Te številke seveda pomenijo, da človek živi v najslabejših razmerah, ki so take, da se sploh ne morejo imenovati življenje.

NOV NASELJENIŠKI ZAKON V VELJAVI; URADNIKI ŠTEJEJO NASELJENCE.

New York, N. Y. — Nov naseljeniški zakon je zdaj v veljavi in uradniki so pričeli šteti naseljence, ki prihajajo v Združene države. Na temelju novega zakona sme priti tekom tega leta le 77,206 naseljencev, oziroma tri odstotke vsake narodnosti kolikor jih je bilo ob času ljudskega štetja leta 1910.

RDEČE ČETE OKUPIRALE VLADIVOSTOK.

Sovjeti v Sibiriji strli protiboljševike in njihove japonske zaveznike. — Obsodba propagande v Ameriki.

KONGRES TRETJE INTERNACIONALE.

London, 3. jun. — Uradno poročilo iz Moskve se glasi, da so sovjetske čete na daljnem vzhodu premagale protiboljševiško armado in okupirale Vladivostok. Poleg caristov so bili tepeni tudi njihovi zavezniki Japonci.

General Budenij, sovjetski kavalerijski poveljnik, ki se je odlikoval v vojni s Poljaki in Vranglom lansko leto, je pred nekaj dnevi razpršil ukrajinske tolpe, ki so se zbirale na meji.

London, 3. jun. — Moskovski poročevalec londonskega "Daily Heralda" javlja, da je sovjetska vlada objavila razkritje zlobne protisovjetske kampanje, katero vodijo sovražniki sovjetske Rusije v ameriškem časopisju. Poročevalec navaja dolgo vrsto izmišljenih poročil o delavskih stavkah, kmetskih puntih in nebrojnih agitacijah v Rusiji. To ni nič drugega — pravi poročevalec — kakor nadaljevanje stare igre, ki ima namen, blatiti rusko delavsko in kmetsko vlado.

Moskva (čez London), 2. jun. — Tretji kongres tretje internacionale je bil danes otvorjen v Kremlu brez vsakih ceremonij. Kreml je v rdečih zastavah. V gledališčih je aranžiran bogat program v počast delegatom.

VELIKO PODJETJE ZA PROIZVAJANJE ELEKTRIČNE SILE SE SNUJE.

Phoenix, Ariz. — Državni komisar za proizvajanje vodnih sil je prejel od Southern California Edison kompanije vlogo, da se ji dovoli postaviti veliko električno centralo, v kateri se bo vodna sila spreminjala v električno. Ves projekt bo stal osem sto miljonov dolarjev, kadar bo dovršen.

Kompanija prosi, da se ji dovoli zgraditi električno centralo pri Glenn Canyonu in Diamond Creeku in da se izrabi vodna moč reke Colorado. Kompanija dalje skuša dobiti od države Arizona pravico, da izrabi vodne sile, da z njimi producira dva miljona pet sto tisoč konjskih sil. Ta sila bo razdeljena v državah Arizona, New Mexico, Utah, Nevada, California, deloma pa v državah Colorado, Texas in Wyoming.

IZGUBA VSKLADIŠČENE PIJAČE JE POGNALA LAJIČA V SMRT.

South Chicago, Ill. — Soproga Jurija Lajiča, hrvaškega bankirja, ki se je ustrelil pred par dnevi, pravi, da je izguba $23,000, ki jih je mislil dobiti za žganje in pokriti del svojega deficita, pognala njenega moža v smrt. Lajič je kupil za $4000 žganja v nadi, da ga proda za $23,000, toda poslopje, v katerem je bilo žganje vskladiščeno, je pred kratkem zgorelo in pijača je bila uničena.

RUDARJI V ANGLIJI BODO NADALJEVALI STAVKO.

London, 3. jun. — Izvrševalni odbor Rudarske zveze je danes formalno zavrgel načrt vlade za končanje stavke.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Junija 30-21) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MILOŠČINSKI TRUST.

Kaj pa je miloščinski trust?

V vsakem večjem mestu se nahaja po več miloščinskih ali dobrotvornih družb ali društev, ki so zopet med sabo zvezana v centralni organizaciji. Ta zveza miloščinskih ali dobrotvornih društev se imenuje miloščinski trust.

Kadar je veliko delavcev brez dela, je tudi revščina največja. Ob takem času stopi miloščinski trust v posebno akcijo. Prireja dobrodelne plese, pojedine in zabave med bogatini. To pomeni, da niso siromaki povabljeni na ples, pojedino ali zabavo, ampak take reči so prirejene za bogatine, "dobiček" od takih prireditev pa gre za siromake — brezposelne delavce in druge reveže. Včasi pa miloščinski trust izda apele na bogatine, naj posežejo v mošnjiček in darujejo za brezposelne delavce.

Miloščinski trust je najboljša priča, da je današnja človeška družba postavljena na glavo.

Pridni delavci morajo beračiti za miloščino pri tistih ljudeh, katerim so s svojim pridnim delom nagromadili bogastva. In včasi ti bogatini plešejo, rajajo ali pa sede pri pojedinah samo zaradi tega, da odpade z bogato obložene mize tudi kakšna drobtina za brezposelne in stradajoče delavce. Tisti, ki je delal in množil bogastvo, je berač, oni, ki ni nič delal, ampak je samo užival sadove dela drugega človeka, ima vsega preveč, tako da lahko meče drobtine tistemu, kateremu se ima zahvaliti za svoje bogastvo.

Če bi svet ne bil postavljen na glavo, bi bilo kaj takega nemogoče. V pravilno uravnanem svetu, bi tisti, ki s svojim umskim in ročnim delom pomagajo, da ima človeška družba vsega dosti, ne trpeli pomanjkanja. Med njimi bi ne bilo prav nobenega siromaka. Z onimi, ki nočejo delati, bi bilo malo drugače. Družba bi rekla tem ljudem, kar ste producirali z vašim delom, je vaše in nihče vas ne zavida zaradi tega. In slika bi bila popolnoma spremenjena, popolnoma bi se ločila od slike, ki jo podaja sedanja človeška družba.

Če bi bilo treba za koga beračiti, da se preživi, bi beračili za tiste, ki nočejo opravljati nobenega koristnega umskega ali ročnega dela.

Danes je seveda drugače. To potrdi miloščinski trust s svojimi pozivi na bogatine, da naj darujejo za siromake.

NEKATERI POSTAVODAJCI MISLIJO, DA ŽIVIMO V LETU 1400.

Nekaterim postavodajcem v newyorški legislaturi je delavec toliko, ko je bil kmečki tlačan fevdnemu gospodu v letu 1400. Zakonske predloge, ki so bile predložene legislaturi, govore, da hočejo nekateri postavodajci potisniti delavstvo v take življenske razmere, v kakoršnih so živeli tlakarji v srednjem veku. Dve predlogi sta posebno značilni. Ena preklicuje osemurni delavnik, druga pa dovoljuje, da se delavci plačajo mesto z denarjem s kompanijskimi nakaznicami.

Ko je pričela gonja v newyorški legislaturi za izključitev socialističnih poslancev, so vprizoritelji te gonje prav dobro vedeli, zakaj se morajo socialisti izključiti iz zbornice. Če ni socialistov v zbornici, se ni treba bati resne opozicije proti postavam, ki škodijo delavstvu.

Te nazadnjaške predloge so napravile tudi svoj učinek na delavstvo v državi New York. Delavske organizacije so se veliko bolj zbližale in pričele so veliko kampanjo za poduk ljudstva.

Voditelji strokovno organiziranega delavstva v New Yorku so precej zakrivili v preteklosti, da se upajo zakonodajci s takimi predlogami na dan, ki služijo direktno privatnim bizniškim interesom. Mesto da bi delavstvo podučili, da mora biti politično organizirano in glasovati le za take kandidate, ki jih je samo postavilo, so se mnogi med njimi udinjali profesijonalnim političarjem starih strank in jim tudi zvesto služili. Zdaj prihaja tudi vanje počasi spoznanje, kaj so zakrivili s svojo taktiko v politiki.

DOPISI.

Newark, O. — V tukajšnji naselbini in okolici splošno priljubljeni rojak Jožef Prijatelj, tajnik društva "Javornik" št. 160 SNPJ si je pretrgal nit življenja s samomorom, katerega je najbrže izvršil v hipni blaznosti. Ustrelil se je s samokresom 32 kalibra in bil je na mestu mrtev. Vedno si je domišljal, da ga vsi rojaki zavidajo in sovražijo. —

Bil je zelo mirnega značaja in če mu je kdo le kaj rekel, se je pričel ves tresti. S soprogo sta živela zelo mirno, nikdar nobenega prepira in prerekanja. Vsled tega tudi marsikdo ni mogel verjeti, da je izvršil samomor, ko je slišal to novico, ker ni bilo nobenega povoda niti najmanjšega.

Pokojnik je bil doma iz Kališč pri Velikih Laščah. Tukaj zapušča ženo in tri otroke; v Clevelandu dva brata in enega brata pa v stari domovini.

V imenu nesrečne družine izrekam najlepšo hvalo vsem, ki so se udeležili pogreba, za darovane vence in za avtomobile, katere so dali pogrebcem na razpolago. — Nesrečni družini pa moje najiskrenejše sožalje. —

Delavske razmere so tukaj zelo slabe, kot so splošno po vseh Zdr. državah. — Matevž Jamnik.

Export, Pa. — V tukajšnji naselbini White Valley smo pred več mesci ustanovili svojo delavsko godbo, pri kateri so bili Italijani in Slovenci. Godba je napredovala, ker smo složno in sporazumno delali vsi brez ozira na narodnost, le za napredek godbe. Prirejali smo skupne veselice, katerih čisti dobiček je bil za društveno blagajno. In tako je šlo do 30. maja ali praznika Kinčanja grobov. Na ta dan je pa nastal v godbi razdor, ki je lahko usodepoln za godbo, ako se razburjeni duhovi ne pomirijo.

Več dni pred praznikom Kinčanja grobov je bilo sklenjeno od strani slovenskih in italijanskih društev, da bi napravila vsa društva skupen slavnostni sprevod na pokopališče z godbo, ki bi na pokopališču zaigrala par žalostink v počast našim umrlim tovarišem, ki so padli pod "butaro življenske teže", ali pa v vojaški suknji. In takoj pri predpripravah se je pokazalo, da vlada med godbeniki nesporazum. Italijani godbeniki so takoj poslali vsem italijanskim društvom formalna vabila, da naj se udeleže korporativno tega pohoda, slovenskim društvom pa ne. Ko mi je nek Italijan opomnil, da se bodo italijanska društva udeležila tega slavnostnega pohoda, sem mu jaz pojasnil, da na slovenska društva se sedaj še ne more računati, ker se mora prej vršiti izredna seja, na kateri se bo o tem ukrepalo. Nato mi je pa odgovoril precej rejen Italijan, da se mi moramo udeležiti tega pohoda, ako se ne bomo, bomo vsi odslovljeni iz premogovnika, ker bo ravnatelju premogovne družbe sporočil, da se mi ne moremo udeležiti tega slavnostnega pohoda.

Sklicali smo izredno sejo slovenskih društev, na kateri je bilo sklenjeno, da se udeležimo tega slavnostnega pohoda pod tem pogojem, ako bo v sprevodu samo ameriška zastava, ker slovenska trobojnica se še ni nikdar bratila z italijansko zastavo in se tudi ne bo, ker mi nočemo videti nobenega kraljevskega grba, ker smo v republiki Zdr. držav Ameriških in v nobeni kraljevini.

Nato smo slovenski godbeniki sklenili, da ne gremo niti blizo k godbi, ako bo v sprevodu italijanska godba.

Ko so Italijani zvedeli za ta naš sklep, so protestirali, kar pa ni nič pomagalo. Italijani so se bahali, da so si sami omislili ta slavnosten sprevod, in da se bo vršil brez ozira, ali se mi Slovenci udeležimo sprevoda ali ne, in da so naročili že za tristo dolarjev raznega streljiva in bengaličnega ognja, da bodo tem bolj pokazali Amerikancem, kako so patrijotični (seveda so pri tem mislili napraviti vse to na stroške Slovencev). Ko smo to zvedeli, smo sklenili, da noben rojak, ki je član godbe ne bo igral na ta dan.

Ker je pa primanjkovalo godbenikov so nam ponujali Italijani po dvajset dolarjev, ako igramo, toda odgovorili smo, da ne gremo, ako nam tudi plačajo po sto dolarjev ker nočemo videti nobene zastave z kraljevskim grbom. Nato so nam odgovorili da bo v sprevodu tudi ameriška zastava, toda poleg nje bo tudi italijanska. Dotičnemu odposlancu sem odgovoril da naj le. Slovencev pa ne bo zraven, o tem naj bo le prepričan.

Prišel je praznik Kinčanja grobov in Italijani so sami napravili slavnosten pohod v bližnjo premogarsko naselbino Dunningtown. Na čelu sprevoda je ponosno plapolala italijanska zastava s kraljevskim grbom. Niso še dobro prišli v omenjeno naselbino, so jih Amerikanci že ustavili in hoteli, da naj bo ameriška zastava prva ne pa italijanska s kraljevim grbom. Toda Italijani to nikakor niso mogli razumeti, zakaj bi ne smeli s svojo zastavo s kraljevskim grbom iti, kjer bi se njim poljubilo. Ker so duhovi postajali le preveč razburjeni so tamošnji naseljenci pozvali po deputije, ki so napravili red, ker drugače bi gotovo izbruhnil pretep.

Popoldne istega dne so se vrnili v tukajšnjo naselbino in obdržavali shod v tukajšnji slovenski dvorani, kjer so hoteli natveziti tukajšnjim Amerikancem, da smo se Slovenci bali pokazati z našo zastavo, da bi jo ne raztrgali. Ko sem to čul, sem takoj pojasnil vso zadevo, kako je bilo in kaj smo mi hoteli, da naj bo v sprevodu le ameriška zastava in nobena druga, in da mi nočemo imeti v sprevodu zastave, na kateri je kraljevski grb, ker mi živimo v ameriški republiki in nobeni kraljevini. — Ko sem to zadevo pojasnil, so mi vsi navzoči Amerikanci pritrjevali, da imamo prav, in da tako mora biti.

Nameravali so sami sebe pokazati, kaki dobri ameriški patrijotje so in nas Slovence pa blatiti, toda njih nakana jim je ponesrečila in poleg tega morajo nositi še precejšnje stroške. — Albert P. Kirn.

S poti. — V zadnjem mojem dopisu sem obljubil, da bom v kratkem poročal marsikako zanimivost iz naselbine Ely, Minn., in sedaj pa hočem to obljubo izpolniti.

Blizo mesteca Ely je prostor, katerega bi prav lahko imenoval "Pri belo železnem jezeru" Tu se nahaja namreč krasno letovišče sredi bujnega gozda, v katerem je vse polno ptičev pevcev. Ob jezeru so krasne male hišice, ki so sedaj vse polne raznih letoviščarjev. Tu je naseljenih precejšnje število rojakov, ki imajo vsi zelo prijazne hišice. Pri jezeru je veliko malih pristanišč, v katerih je vse polno malih ribiških čolnov, ki čakajo, da peljejo ribiče na ribji lov.

Dograjen je tudi velik hotel, ki je zgrajen v istem slogu, kot je hotel v parku Yellowstone.

Ob lepem vremenu je na jezeru vse polno ribičev, ki poskušajo svojo srečo. Nekega lepega dne sem se tudi jaz pridružil tem ribičem, in imeli smo veliko srečo — ne jaz, ker sem preveč počasen pri ribolovu. Moja dva tovariša brata Mautz sta imela v resnici izredno srečo, ker sta ujela 25 precej velikih rib, katerih pol ducata sem spekel prav po indijanskem receptu, namreč brez soli le nekoliko sveže slanine sem rabil in jih zakopal v žerjavico; pečene so bile v 20 minutah, in kot so mi pravili, je bila ta ribja pečenka zelo okusna. Sedaj nevem, ali so jo hvalili radi uljudnosti napram meni, ali je bila v resnici tako okusna, kot so hvalili. Nekaj more biti, eno ali drugo.

Kinčanje grobov smo na Ely obhajali bolj tiho; dež je namreč padal cel dan in to je naredilo itak žalostni dan še bolj klavern. Slišati je bilo le par strelov v počast padlim vojakom ki počivajo na tukajšnjem pokopališču kamor so jih prepeljali iz Francije. In drugim, ki počivajo na tukajšnjem pokopališču je pa napravil kratko pridigo nek pridigar, podoben prejšnjemu predsedniku Wilsonu.

Takozvana vila Bled, last pokojnega rojaka Ivana Zajca, ki je umrl tukaj lansko leto, je prodana in kupil jo je rojak Sellškar.

Obiskal sem na praznik Kinčanja grobov tudi grob pokojnega Zajca, katerega je nek njegov prijatelj zelo lepo okinčal in na nagrobni kamen napisal sledeče: Ivan Zaitz, umrl 28. februarja 1920. — Nato sledijo sledeči verzi: Ljubil mirno si naravo, — Ne hrepeneč za posvetno slavo; — Mati zemlja dom je tebi dala, — a družina Tvoja, kje od Tebe je ostala! — Matija Pogorelc.

Zakonska predloga glede registracije priseljencev.

New York, N. Y. — (Inozem. infor. oddelek.) — Poslanec Johnson iz države Washington je predložil v kongresni zbornici predlogo, ki je velikega pomena za vse priseljence.

V tej predlogi se zahteva reorganizacijo sedanjega naturalizacijskega urada, ki je del zveznega državnega delavskega departmenta in mu dati tudi novo ime. Po tej predlogi, ako bo sprejeta v obeh zbornicah in podpisana od predsednika, bo ustanovljen nov department, ki bo imel nalogo skrbeti za inozemce priseljence, dati jim razna navodila in jih tudi ščititi pred raznim pogubonosnim vplivom, in tudi skrbeti, da bodo bolje razdeljeni z ozirom na gospodarske razmere v raznih krajih Zdr. držav.

Ta novi department bo še vedno pod kontrolo delavskega departmenta in po tej predlogi se bo imenoval "Urad za dobavo državljanstva". Načelnika tega urada bo imenoval predsednik s sporazumom senatne zbornice. Po tem zakonu bo imel ravnatelj tega novega urada nalogo, pospeševati poduk angleščine med ne-angleško govorečimi priseljenci in jih vzpodbujati k nabavi državljanskih papirjev; nadalje dajati razne informacije o ustanovah ameriške vlade in sploh širiti zanimanje za Zdr. države. Ta ravnatelj bo imel oblast, kot jo ima sedaj naturalizacijski komisar in bo pod direktnim nadzorstvom delavskega tajnika.

Ta urad bo imel nadalje nalogo pomagati inozemcem, da se izognejo raznim neprilikam, katere imajo vsled neznanja ameriških zakonov in običajev in da bodo sami znali tolmačiti iste in še na tak način izogniti vsem škodljivih vplivom in da bodo spoznali vrednost in moč glasovnice in volitev, katere imajo, ko postanejo državljani. V ta namen bo ta urad vedno v stiki z priseljenci.

Nadalje določa ta predloga ustanovitev učnih tečajev za inozemce, v katerih bi se podučevalo angleški jezik, in sicer v vseh javnih šolah.

Nadalje je določba v tej predlogi, da se morajo vsi inozemci registrirati pri okrajni šolski oblasti, v katerega okrožju so naseljeni. Ako ta predloga postane zakon, se bo moral vsak inozemec, ki je že nastanjen v Zdr. državah registrirati pri domači okrajni šolski oblasti, in vsak priseljenec pa v teku 30 dni, ko pride v kraj, kjer se namerava nastaniti. Registracija se bo pričela vsako leto prvega januarja in končala z 31. marcem. V teh treh mesecih se bi moral sleherni inozemec registrirati in plačati kot pristojbino dva dolarja. Pri registraciji bo moral vsak inozemec navesti sledeče podatke: Krstno ime in priimek, datum prihoda v Zdr. države, iz katerega pristanišča je prišel, ime parnika, s katerim se je pripeljal, poklic, starost, narodnost, katere države je državljan, ali zna govoriti, čitati in pisati angleški jezik ali sploh kak drug jezik, samec ali poročen, ime, starost, rojstni kraj in bivališče otrok. Oženjeni oziroma oče mora registrirati svojo ženo in svoje otroke rojene v inozemstvu. Za nedoletne otroke ni treba plačati nobene pristojbine. Mati vdova bo morala registrirati svoje nedoletne otroke rojene v inozemstvu in varuh pa svoje varovance. — Pristojbina, katero bodo plačali inozemci pri registraciji bo porabljena kot plača učiteljem, ki bodo podučevali inozemce angleški jezik.

Ako se kateri inozemec izogne temu, kljub temu, da je bil opozorjen od svojega delodajalca, okrajnih šolskih oblasti ali po javnem naznanilu in se ni registriral v določenem času, zapade denarni globi $25 dolarjev in plačati mora vse sodnijske stroške, kateri bi nastali pri izterjanju te globe. Šolske oblasti morajo naznaniti ravnatelju urada za državljanstvo vse kršitelje tega zakona, ki bo vporabil vse primerne korake, da se izvede popolna registracija inozemcev v Zdr. državah.

Ravnatelj tega urada mora v sporazumu z tajnikom delavskega departmenta izdelati potrebne odredbe za izvršitev tega zakona, kakor tudi glede začasne oprostitve od registracije v slučaju bolezni.

Ako bo ta predloga sprejeta v obeh zbornicah, kongresni in senatni, in podpisana od predsednika, tedaj postane takoj zakon in prva registracija inozemcev prične prvega januarja 1922.

Kaj je radij, iz česa se ga dobiva in njegovi učinki.

Garret P. Serviss.

Čisti radij je srebrnobela kovina podobna bariju (neka belormenkasta kovina), s katerim je zmešana v drugih rudninah in in zemeljskih snoveh, iz katerih se dobiva radij. Dobivanje radija je zelo težavno delo in zvezano z velikimi stroški. Dobiva se le potom kemičnih procesov, in največ se ga dobiva iz neke gotove vrste rudnine, ki je poznana v angleščini "pitchblend" in katere se veliko nahaja na Češkem v Krkonoših. Nadalje se dobiva tudi iz rudnine "carnotite" katere se veliko nahaja v državi Colorado in Utah. Čistega radija takorekoč ni nič v prometu, temveč je zmešan s kloridom in takega rabijo v znanstvene svrhe.

Poleg drugih čudežnih lastnosti ima radij še to posebnost, da se jako hitro spreminja in čisti radij takoj izgubi svojo kovinsko lastnost, kakor hitro pride v dotiko z zrakom. In vsled tega ga tudi ne rabijo čistega. Zmešan z drugimi kovinami kot klorid ali bromit ima radij podobo belega praška, katerega se zelo lahko drži ne da bi izgubili svojih lastnosti. In le v tej podobi ga rabijo v znanstvene svrhe.

Radij se dobiva, kot že zgoraj omenjeno iz rudnine zvane v angleškem jeziku "pitchblende" ali uranitin karnotit; prve rudnine se dobi edinole na Češkem, dočim se nahaja druga rudnina v Coloradu in Utah. Gospa Curie, ki je prva odkrila radij, ga je dobila iz prvoimenovane rudnine. Rudnino uranit je odkril francoski kemičar Becquerel leta 1895. Nato je ga Curie pričela kemično raziskovati to rudnino in pri svojih študijah je odkrila drugo snov, ki je imela še večje posebnosti kot uranij, katero je odkril imenovani francoski kemičar. Snov, katero je odkrila ga. Curie ima dvamiljonkrat več onih snovi, katere ima uranit. To novo kovino je imenovala ga. Curie radij, katerega specifično težo je po dolgotrajnem proučavanju in kemičnim procesom je iznašla, da je največja in da je radij najteža kovina na svetu sploh.

Poleg uranita vsebuje radij tudi še kovina carnotite, katero se pridobiva v državi Colorado Utah. Toda ta kovina vsebuje zelo malo radija, toda zadostuje za potrebo Zdr. držav. Ameriški znanstveniki upajo, da bodo s svojo aktivnostjo dosegli, da bodo Zdr. države prvačile v pridobivanju radija.

Radij je najbolj čudovita kovina na svetu, katere vse lastnosti še dosedaj niso znane. Rabi se najbolj v zdravljenju raka in še nekaterih drugih bolezni. V sebi ima neko posebno vrste energijo, ki je še takorekoč popolnoma neznana človeštvu. In ko bi to energijo človek spoznal in jo lahko proizvajal po svoji volji, tedaj bi gotovo nastala prava revolucija v človeštvu.

Duh je kriv umora Talaat paše.

Berlin, 3. jun. — Včeraj je bila otvorjena sodnijska obravnava proti mlademu armenskemu dijaku Solomonu Tellirianu, ki je pred nekaj mesci ustrelil v Berlinu bivšega turškega velikega vezirja Talaat pašo. Dijak je izpovedal, da je bila tekom masakra v Armeniji leta 191. njegova rodbina izgnana in Turki so pred njegovimi očmi onečastili in umorili njegovo mater in sestro. Na vprašanje, če priznа krivdo, je mladi Armenec odgovoril, da on ni kriv. Prikazal se mu je duh njegove matere — je pripovedoval — in mu velel, da mora maščevati njeno smrt. Tedaj je sklenil, da ubije Talaat pašo.

KRATKOVIDNA POLICIJA; OH, KAKŠNA ZMOTA!

Republikanska govornika aretirana, ker je policaj mislil, da sta "komjunista".

VSE OPRAVIČBE ZDAJ NIČ NE POMAGAJO.

Chicago, Ill. — Bilo je v četrtek zvečer. Nebo je bilo oblačno. Pripravljalo se je na dež. Iz daljave je bilo slišati zamolklo grmenje. Toda grozeča ploha ni motila dveh agitatorjev, ki sta grmela v bližini javne knjižnice Newberry. Stala sta na zaboju gologlava, lasje so jima vihrali v vetru in z rokami sta mahala in suvala — to se pravi: zdaj eden in zdaj drugi, ne oba naenkrat.

Na vogalu Waltonove ulice je slonel zaspan policaj Patrick Burke, osivela irska duša. Na uho mu je udarilo rohnjenje govornika, ki se je mešalo z grmenjem nebeških kanonov. Odprl je oči in jih malo pomencal. Grdo je kričal govornik-agitator.

Približa se drugi policaj Robert Sammons, ki pa ni bil več zaspan. Pokaže z roko proti knjižnici. "Ali slišiš?"

"Že dolgo poslušam," odgovori Burke. "Ali ni strašno? Midva imava oblast, dajva jo rabiti. Rdeč agitator je, vrag ga vzemi!"

"Po tem ga je poznati, da je rdeč, in po tistih vihrajočih laseh in po tistem mahanju z rokami — in kosmat je — da, taki so boljševiki!" (Oba policaja sta gladko obrita kot se spodobi.)

"Kaj misliš, ali je boljševik ali je eden tistih — bognasvaruj! — komjunistov?"

"Meni se zdi, da je ropar. Slišal sem, ko je nekaj govoril o oropanju sodišča."

"Dovolj je tega, dajva ju pograbiti. Ti pograbi lasatega, jaz bom pa njegovega pajdaša. Ampak čuvaj se, Bog zna, če nima bombe v žepu."

Aretacija je izvršena. Govornika protestirata in poslušalci se zgražajo. Vse ne pomaga nič. "Tiho! Povej sodniku, če imaš kaj na srcu!" se odreže majestatično gladkoobriti Burke.

Drugo dejanje se vrši na policijski postaji. Aretiranca povesta njuni imeni. Potem povesta še nekaj. Policijski saržent se popraska za ušesom. Obrne se proti policijskima junakoma, ki sta moško stala zadaj. Kaj sta naredila, tepca? I kaj — ali nista prijela nevarna rdečkarja, boljševika, "komjunista"? Bedaka! Aretirala sta dva spoštovana gentlemana, ki se pišeta Elmer McNally in John Loughman, katera sta na uličnem vogalu agitirala za sodniške kandidate republičanske stranke—stranke župana Thompsona!

Policijski saržent je prosil aretiranca, da naj zapustita postajo, toda aretiranca sta maščevalno izjavila, da nočeta iti. Vidiš, zaprta hočeta biti in obravnava se mora vršiti — in bedasta policaja si zapomnita, koga sta aretirala.

ZAKON O VPOSLJENJU OTROK V INDUSTRIJI.

New York, N. Y. — (Iz urada inozem. infor. urada.) — Zvezni delavski department je pred kratkim izdal poročilo, katere države so sprejele zakon o vposlenju otrok v industriji in kake zakone so sprejele dotične države.

Razun štirih držav so vse ostale države sprejele zakon, ki določa, da otrok pod 14 letom ne sme biti vposlen v industriji. Sedem držav od onih ki so sprejele te zakone pa določa, da otrok ne sme biti vposlen v industriji pod 16 letom. V večini držav pa so izjeme tudi v tem oziru, da otrok lahko dela v industriji izven šolskih učnih ur in v času počitnic.

29 držav določa, da je najdaljši delavnik za otroke pod 16 leti osem ur; ta zakon se razteza na vse panoge industrije razun poljedelskih del in delo doma. Od ostalih držav pa polovica dovoljuje 54 ur dela na teden za otroke pod 16 letom, druga polovica pa več kot 54; dve državi pa celo dovoljujeta 11-urni delavnik za otroke pod 16 letom ali 60 ur na teden. 41 držav ima tudi nekatere določbe glede nočnega dela, in 17 držav sploh prepoveduje nočno delo za otroke pod 16 letom starosti; izjema je le delo na polju in razna opravila doma.

V 18 državah se zahteva od otrok pod 16 letom starosti zdravniško izpričevalo, da je otrok fizično sposoben za tovarniško delo; v deset drugih državah je pa prepuščeno dotičnim oblastim, ki izdajajo dovoljenje otrokom, da lahko zahtevajo zdravniško izpričevalo, ako vidijo potrebno.

V večina vseh državah je določena minimalna starost 16 let predno sme biti otrok vposlen v rudnikih; toda v deset državah je pa dovoljeno vposliti otroke v rudnikih, ako so dosegli starost 14 let, dočim šest držav nimajo nobene določbe v tem oziru.—

Akoravno so države sprejele zakone glede vposlenja otrok v industriji se ti zakoni ravnotako vpoštevajo kot se prohibicijonistki in izkoriščanje mladoletnih otrok se vrši kar na debelo in v vseh industrijah. Kapital ne pozna usmiljenja in se bori še proti tem zakonom, da bi se odpravili. Sploh je velika krivica vposliti otroke pod 16 letom starosti v industriji in do tega leta bi morali pohajati v šole.—

PRIVATNI BIZNIŠKI INTERESI V SAN FRANCISCU PROTI STAVBINSKIM DELAVCEM.

San Francisco Cal. — Če delavci zastavkajo, tedaj vse velebizniško časopisje zavpije v zboru, da je treba delavce obsoditi, da plačajo odškodnino, ker so na zarotniški način oškodovali podjetnika. Če podjetniki izpro delavce in podjetniki bojkotirajo druge podjetnike, ker se niso pridružili izporu, tedaj so take reči popolnoma v redu in šnokavzarsko časopisje nima kritike zanje.

Tukaj je izprtih petnajst kategorij stavbinskih delavcev. Med podjetniki so pa tudi taki, ki se ne strinjajo, da se delavcem zniža mezda, in ti so podpisali pogodbo z delavskimi strokovnimi organizacijami.

Trgovci, ki tržijo z gramozom, peskom, sipo, apnom itd. so zdaj priskočili podjetnikom na pomoč, ki nočejo podpisati pogodbe s strokovnimi organizacijami. Zaprli so svoja skladišča in nočejo prodajati stavbinskega materijala. Tukaj je jasno dokazano, da so se stavbinski podjetniki zvezali s trgovci s stavbinskim materijalom, da zlomijo strokovne organizacije stavbinskih delavcev.

DRUŽABNE DAME STAVKOKAZIJO.

Pittsburgh, Pa. — Delavci, vposleni na prostorih Allegheny Country Cluba, kjer se vrše igre golfa, so zastavkali ravno na predvečer, ko se imajo otvoriti velike golfne tekme na obširnih tratah omenjenih prostorov. Družabne dame in gospodje, ki so prišli igrat golf, so se ponudili, da pokose travo z ročnimi stroji na tratah.

ILLINOISKI SENAT ZAHTEVA PRIZNANJE IRSKE REPUBLIKE.

Springfield, Ill. — Legislaturna senatna zbornica je v torek sprejela memorandum senatorja Patricka J. Carrolla, ki izraža simpatije z irskimi republičani, obsoja umore, ki jih izvršuje britiška soldateska na Irskem, in zahteva, da Združene države priznajo irsko republiko, "katero je ustanovilo 85 odstotkov hrabrega irskega ljudstva." Memorandum je adresiran na kongres.

VOLITVE SODNIKOV PRIHODNJI PONDELJEK.

Chicago, Ill. — V pondeljek so volitve sodnikov in dolžnost volilcev, posebno delavcev je, da se teh volitev udeleže. Marsikateri delavec misli, da volitve sodnikov niso važne. Delavec, ki sodi tako, naj se spomni sodnijske prepovedi, izdane ob času delavskih stavk in izporov, pa se kmalu zavedel, da so te volitve izredno važne.

Nemški vojni kriminalci prejemajo po šest mesecev. — Francija se jezi.

Leipzig, Nemčija, 3. jun. — Narednik Neumann, ki je bil obtožen barbarskega počenja z angleškimi vojnimi ujetniki in spoznan krivim pred tukajšnjim izrednim sodiščem, je bil obsojen na šest mesecev zapora. To je že tretji obtoženec, ki je dobil šest mesecev zapora odkar se vrši obravnava proti nemškim vojnim zločincem na zahtevo entente.

Pariz, 3. jun. — Francoska vlada je poslala Angliji noto s sugestijo, da se ponovno otvori vprašanje nemških vojnih kriminalcev. Francija smatra, da prejemajo obtoženci prelahko kazen v Leipzigu.

Kri teče na Irskem.

Dublin, 3. jun. — Republičani so včeraj napadli policijsko patruljo v okolici Killorglina in ubili štiri policiste, dva pa ranili. Irci nimajo izgub.

Iz Corka je prišla vest, da so sinfajnovci poskušali prejšnjo noč razstreliti angleškega rušilca, ki se nahaja v popravilu v ondotnem pristanišču. Bojna ladja je bila le lahko poškodovana.

Dublin, 3. jun. — V bitki med sinfajnovci in Angleži, ki se je vršila danes zjutraj blizo Carrowkennedyja, je bilo šest angleških vojaških policistov ubitih in trije ranjeni.

BREZPOSELNOST JE SPLOŠNA.

Chicago, Ill. — Brezposelnost ni zadela le navadne delavce in rokodelce, ampak jo občutijo tudi umetniki. Dve gedališki igralki Betty Polasheck in mrs. Pearl Wilde sta se hoteli zastrupiti, ker sta brez dela in sredstev. Prepeljali so ju v bolnišnico. Zdravniki izjavljajo, da pri življenju ohranijo le Wildejevo.

Ameriški rušilec v anatolskih vodah.

London, 3. jun. — Iz Aten javljajo o velikih masakrih Grkov v Samsunu in Trebizondu. Ulice so baje polne mrličev. Ameriški rušilec je dospel v Samsun, da ščiti Američane.

(Samsun in Trebizond sta v Anatoliji na obali Črnega morja).

NAJMANJŠA ZVEZDA.

Najmanjše nebeško telo, ki kroži okoli zemlje, je bilo odkrito leta 1900 v Liekovi zvezdarni v Ameriki. Površina te zvezde znaša 785 tisoč m. a premer samo 500 m. Pot okoli te zvezdice bi trajala samo pol ure, ker njen celoten obseg ni daljši nego poldrugi kilometer. Na njeni površini je vsak predmet 18 tisočkrat lažji nego na zemlji, ker je njena teža odvisna od velike privlačne sile zemlje. — Čim manjše in lažje je telo, tem slabejše privlači predmete, ki so zato lažji. Kamen, ki je na zemlji 100 kg težak, je težak na temu planetu samo 1 g, a človek bi bil na njem tako lahek, da bi šele 10 ljudi vagalo toliko, kot pri nas eno kokošje jajce. Vsak korak, ki bi ga napravili na tej drobni zemlji, bi bil tako silen, da bi nas odbil visoko v zrak, toda ko bi spet padali nazaj, ne bi se nič ranili, ker bi leteli celo lažje ko puh.

Iz delavskega sveta.

— Rudniška družba Oliver Mining Company v Minnesoti je naznanila, da zniža plačo svojim pisarniškim uslužbencem za 12 odstotkov prinčenši s 16. junijem.

— Železniški družbi Northern Pacific in Great Northern pravita, da pokličeta nazaj na delo 7000 do 10,000 delavcev v ujune delavnice 1. julija, ko stopi v veljavo znižanje mezde.

— Stavbinski delavci v Lawrencu, Mass., so v stavki že od 1. maja proti odprti delavnici. Voditelji stavke javljajo, da bo boj trajal celo poletje, ako se delodajalci ne podajo.

— Tiskarski delavci v Terre Hautu, Ind., štrajkajo že od 1. maja za 44 ur dela v tednu. Lastniki tiskarn dobavljajo stavkokaze iz drugih mest in založili so velike vsote denarja za razbitje delavskih unij.

— V Detroitu stavkajo delavci v pivovarnah že osem tednov. Boj se vrši za zaprto delavnico. Sodišče noče dati zapornega povelja proti profesionalnim pretepačem, ki napadajo stavkovne straže.

— Okrog 4000 sceoslikarjev je v stavki v Philadelphiji od 1. maja proti znižanji mezde za 20 odstotkov. Tisoč stavkarjev je dobilo delo pri neodvisnih podjetnikih, ki so sprejeli unijske pogoje.

— Unija izdelovalcev mrtvaških krst v San Franciscu je pričela kampanjo za unijsko znamko na vseh krstah.

— Bolgarska vlada še vedno preganja železničarje, ki so se udeležili zadnje in katastrofalne generalne stavke. Vsak železničar, ki hoče dobiti nazaj svojo službo, mora podpisati izjavo, da ne pripada nobeni revolucionarni stranki.

Drobiž

od blizu in daleč.

— Vsakdanja drama: William Yunkardt, delavec, stanujoč na 2616 N. Kidzie Ave., Chicago, se je ustrelil v sredo zvečer. Vzrok: brez dela in sredstev za življenje.

—Ekstra! Sveti mož Voliva v Zion Cityju je blagovolil izjaviti, da konec sveta pride leta 1935.

—Anglija namerava izprazniti Mezopotamijo. Stališče njenih čet je vedno težavnejše vsled neprestanih gverilskih bojev z Arabci.

— V minulem mesecu maju je bilo v Angliji postavno ločenih povprečno 600 zakonskih parov vsak teden. Toliko rasporok ni bilo na Angleškem še nikdar kakor zdaj po vojni. Večina zakonskih ločitev izvira iz nezvestobe žen med vojno.

— Prodajanje opojnih pijač v Britski Kolumbiji (Kanada) pride pod kontrolo provincijalne vlade dne 15. junija.

— V Fordovih avtomobilskih tovarnah v Detroitu je bil pravkar izdelan petmiljonski avtomobil. Ford je sklenil, da se ta avto postavi v muzej.

— Legislatura v Springfieldu je spejela predlogo, da zdravniki ne smejo računati več ko en dolar, kadar predpišejo "bolniku" opojno pijačo.

— V okolici Bloomingtona, Ill., je strela ubila štiri osebe v štiriindvajsetih urah. Neki farmar je bil zadet, ko je molzel krave.

— Letski kabinet je podal stavko, ko je zbornica zavrgla predlogo vlade glede razdeljenja veleposestev starih zemljiških baronov.

— Vrhovni-ententni svet je zagrozil vladi Kemala paše v Angori, da bo Anatolija blokirana in antanta bo pomagala Grkom, ako turški nacionalisti takoj ne izpuste angleških ujetnikov.

RUDARJI ŽELJNO PRIČAKUJEJO PREISKAVE.

(Nadaljevanje s 1. strani).

tu dveh prejšnjih senatnih preiskav. Prva se je vršila v Cabin in Paint Creekih leta 1912, druga pa po ludlowskem masakru, ko je izbruhnila stavka v rudnikih Colorado Fuel in Iron kompanije v letu 1913-1914. Pričakuje se, da bosta senatorja Borah in Kenyon igrala precejšnjo ulogo pri tej preiskavi, ki sta bila oba navzoča pri preiskavi v letu 1912.

Po veliki bitki v Cabin Creeku so prišli senatorji in preiskava je pripomogla, da je morala privatna armada odmarširati. Priznana je bila organizacija, 9-urni delavnik, pristojbine za organizacijo so bile odtrgane od mezde, Maldwin-Feltzovi stražniki so pa morali oditi.

V Coloradu je bila priznana organizacija in privatna armada je morala zapustiti okraj.

Če senatorji dosežejo, da premogovniški podjetniki sedejo k mizi z zastopniki rudarjev, tedaj so povzročili, da se bo doseglo, kar je Keeney, predsednik rudarske distriktne organizacije, zahteval prvega julija, predno je pričela stavka, in kar je zahteval v VI kasnejših brzojavkah.

Rudarji v Zapadni Virginiji imajo o kongresni preiskavi oportunistično mnenje, toda nimajo pa več iluzij, kot jih je imel Robert Smillie ob času stavke britskih rudarjev v decembru 1919.

"Rudarji so bili zelo previdni, da predlože svoje zahteve komisiji; zaradi prejšnjih izkušenj menijo, da se komisije imenujejo, da se za gotov čas rešijo nekaterega neprijetna vprašanja, s katerimi se vlada ne mara pečati resno."

NA PRODAJ razne vrste psi (collies, shepherds, Airedales, Spitz, kanalčke, zajce, papige in (tlavies) po nizki ceni. Opisna knjižica 10c. Breeders Exchange, Minneapolis, Minn.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincenc Cainkar, podpredsednik Anton Hrast, Box 340, Conemaugh, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Paul Berger, gl. blagajnik John Vogrich, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Žokovitser, Box 376, Barberton, Ohio, Jos. Radišek, Box 433 Smithton, Pa., Frank Sporak, 5909 Prosser Ave., Cleveland, Ohio, John Grapsna, 935 First St., La Salle, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 283, Moon Run, Pa.
Anton Radišek, Box 73, Wish Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 154, Gross, Kans., [illegible]
Leo Kuhar, Box 368, Gilbert, Minn., [illegible]

Nadzorni odbor:

Matt Petrovič, predsednik, 397 E. 156th St., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 433 Pungo St., Eveleth, Minn., Peter Barovh, 3123 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincenc Cainkar, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trčelj, Box 151, Lawrence, Pa.
Zalka Gran, [illegible] Englewood, Detroit, Mich.
Jos. Shub, 1161 E. 63. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jože Zavertnik.

POZOR! — Korespondenca v gl. odbornikih, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi obilno sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Groceristom, slaščičarnam in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Ave., Cleveland, Ohio

CHEROT GROVE

TEMNE BARVE MOLASSES

V kanvah [illegible]

Vsebuje 89% [illegible] sladkorja

Deset galonov za [illegible]

Naročilu priložite denar.

Alexander [illegible] Co.,
CINCINNATI, OHIO.

VOLJA — SREDSTVA — PRAKSA.

Za točno in vestno izvršitev poslov, ki so v zvezi—
s pošiljanjem denarja v stari kraj,
s potovanjem v domovino,
s dopremljenjem oseb v Ameriko in
z drugi posli tega področja,
so nujno potrebne tri glavne stvari:
volja, sredstva, praksa.

Našo resno voljo za točno službo najboljše dokazujejo številna zahvalna pisma od onih rojakov, ki so se do sedaj poslužili naše tvrdke.

Naša sredstva so naš dobro organiziran [illegible], naše dobre zveze s starim krajem, naše zastopstvo parobrodnih družb in naše državno bančno dovoljenje in državna kontrola bez naše poslovanje.

Nad 1,400 potnikov, ki so z našim posredovanjem do sedaj potovali v stari kraj ali od tam sem, govori o naši praksi.

Ako hočete Vi poslati denar v stari kraj, potovati v stari kraj, ali dobiti koga iz starega kraja, je v Vašo korist, da se obrnete na:

ZAKRAJŠEK & ČEŠARK,
Slovenska banka,
70 — 9th Ave., New York City.

Največja Slovenska Banka v Ameriki.

V 3 TEDNIH VAM POŠLJEMO

Vaš denar, ki ste ga namenili za svojce v staro domovino

in v šestih tednih

boste prejeli lastnoročno podpisano potrdilo od prejemnika denarja.

Denar pošiljamo po dnevnem kurzu. Naša banka stoji pod državnim nadzorstvom in lahko nam brez skrbi poverite svoj denar.

Prodajamo vozne listke (šifkarte) za vse parobrode, ter Vam pripeljemo tudi svojce i z starega kraja. Izposlujemo tudi pase (potne liste) in vse drugo kar je potrebno za potovanje iz Amerike v domovino in iz domovine v Ameriko.

Pišite nam za pojasnila v slovenskem jeziku.

Slavonic Immigrant Bank,
436 WEST 23rd STREET, NEW YORK, N. Y.

Kapital $100,000.00 Rez. Zaklad $30,000.00

Novice iz Jugoslavije.

Atentat na ministra notranjih zadev. Belgrad, 4. maja. Snoči ob 24.30, ko je notranji minister Draškovič odhajal z demokratske veselice in hotel vstopiti v svoj avtomobil, je neznan človek nastavil samokres na ministra, ne da bi bil ustrelil. Minister je zasledoval neznanega atentatorja, ki pa se je izgubil v noči. Misli se, da je atentator moral biti kak komunist. Policija je odredila preiskavo.

Socialistična zmaga v Zgornji Šiški. Občinske volitve v Zgornji Šiški so potekle za nas nepričakovano dobro. Dobili smo 7 mandatov. Združena lista SKS, JDS in NSS je dobila 6 mandatov. SLS 3 mandate. Volitve se je udeležilo 374 volilcev; od teh je dobila naša JSDS lista 166 glasov, Združena lista 130 glasov in klerikalna lista 78 glasov. Manjkali so naši listi le 4 glasovi do 8 mandatov.

Novih 10.000 Wranglovcev sprejme naša vlada. Ali nam res tako primanjkuje policistov?

Iz Tržiča. Sličica. Delavnica klerikalnega obrtnika - čevljarja. Dan — petek. Čas — dopoldne ob 10. uri. Okoliščine — delavci pri delu, iz kuhinje g. P. — se širi vabljiv duh pražeče se pečenke. Pomočnik: "Lojzek, stopi in prinesi za 4 K salam, lačen sem." Dečko odbiti. Na pragu ga zastavi gazdarica: "Kam?" Dečko: "Za g. pomočnika po salamo." "Marš nazaj," se zadere gospodinja in gre za njim v delavnico. "Veste, vi g. I . . . , v naši delavnici ne boste ob petkih jedli mesa, nak, tega pa že ne." Pomočnik: "Ja, kaj pa Vi smete jesti danes mesno juho in pečenko, ki jo tako lepo pečete vsak petek?" Gospodinja: "To je nekaj drugega. Mi smemo jesti od petkih meso, zato ker "post plačamo!" Bravo! Morala! Post se plačuje, kakor meso pri mesarju. G. župnik, ali je to druga roba?

V Ptuju socijalnodemokratičen župan. Dne 6. maja je imel novoizvoljeni ptujski občinski svet svojo prvo sejo, na kateri se je konstituiral. Pri prvi volitvi so vse stranke glasovale za svoje kandidate, in sicer: socijalni demokrati 11 glasov za sodruga Lozinška, narodni socijalci 6 glasov za učitelja Šerona, demokrati 7 glasov za dr. Senčarja. To se je ponovilo pri drugem glasovanju, pri ožjih volitvah pa je bil izvoljen za župana sodrug Tomaž Lozinšek. Demokrati so bili valed tega zelo poparjeni in besne. Proti izvolitvi so vložili formalni rekurz.

Proslava prvega maja v Belgradu. Belgrajski socialisti so dne 1. maja imeli vrlo dobro obiskan majniški manifestacijski shod v dvorani kavarne 'Sloga'. Dne 2. maja so pa delavske organizacije priredile svoj koncert. Obhodi po ulicah so bili prepovedani.

Proslava prvega majnika v Bosni se je letos izvršila popolnoma mirno, seveda pod strogo oblastveno kontrolo. Vršili so se samo majniški shodi, obhode pa je oblast prepovedala in celo — plakate, ki so pozivali delavstvo, da proslavi svoj praznik.

Koroška Bela. Izid tukajšnjih volitev z dne 3. maja je za socialno demokratično stranko naravnost zadovoljiv. Dasi se je volitev udeležilo le 80 proc. (pri prejšnjih volitvah 90 proc.) volilnih upravičencev, je napredovala J. S. D. S. za 25 odstotkov od zadnjih volitev v državotvorno skupščino JSDS. je dobila v občini Koroška Bela 3 zastopnike in ti so: Jenko Janez, Marčči Martin in Erlah Ivan; namestniki: Svetina Melhijor, Thalar Anton, Velepič Ivan. Delavska kmetska republikanska skupina je dobila 13 mandatov. Komunisti so od zadnjih volitev izgubili 88 glasov, 353, sedaj 265, SLS. je pridobila 14 glasov, preje 114, sedaj 128. NSS. SKS. in JDS. so nastopile skupno in so dobile 51 glasov, torej so od zadnjih volitev znatno izgubile. Mi smo preje imeli 48 glasov, sedaj pa 60. Vseh upravičencev je bilo na Koroški Beli 642, volila pa jih je sedaj 504. Socialistične stranke imajo torej v naši občini po sedanjem izidu volitev 16 mandatov, to je dvetretjinsko večino. Volitve so se vršile popolnoma mirno in od strani socialističnih strank skoro brez vsake posebne agitacije. To so torej prav zadovoljni uspehi.

Razne vesti.

— Kako so živeli. Zgodovinski zapiski nam sporočajo: Ko se je l. 1578. oženil Viljem Rosenberg z Marijo, mejno grofico badensko, so snedli pri gostiji, ki je bila od 26. januarja do 7. marca, naslednjo množino jedi: 40 jelenov, 120 srn, 2130 zajcev, 240 fazanov, 2060 jerebic, 150 debelih volov, 546 telet, 630 svinj, 450 ovnov, 5135 gosi, 3106 kokoši in kapunov, ščuk, 30.997 jajc in še mnogo sličnih in dobrih "riht". Vina pa so izpili 8800 bokalov tirolskega, avstrijskega in renskega in 40 sodov španskega. Zares — jara gospoda!

— Država s 55 prebivalci. Na severovzhodu Sardinije je otoček Tavolara. Dolg je deset kilometrov, dva kilometra pa širok. Leta 1910. je bilo na otoku ljudsko štetje, našteli so 55 prebivalcev. Leta 1836. je podaril sardinski kralj Karol Albert prebivalcem otoka samostojnost. Volili so kralja, ki je kot Pavel I. kraljeval do leta 1882. Tedaj je umrl. Najbrže pa njegovo kraljevanje ljudem ni ugajalo ali pa so mislili, da ne morejo dobiti vrednega naslednika, zato niso izvolili nobenega več kralja. Volijo pa predsednika za dobo desetih let. Pečajo se z ovčjerejo. Ali je bila ta republika tudi zamotana v mrežo svetovne vojne, nismo čitali nikjer.

Scheideman je izdal v Berlinu novo brošuro: "Papež, cesar in socialna demokracija ter njih delo za mir v letu 1917". Brošura se nahaja na več doslej še neznanih dokumentov in je zbudila veliko senzacijo.

Občinske volitve v Bruslju (na Belgijskem) so dale naslednje rezultate: 13 liberalcev, 9 socialistov, 12 klerikalcev, 3 antiprotekcionistov, 2 bivša vojaka. Iz drugih mest poročajo o podobnih izidih. Vse tri glavne stranke se drže v precejšnjem ravnotežju, vendar je opažati majhno klerikalno večino — ker so to pot prvikrat volile tudi ženske, ki so kakor drugod pod vplivom duhovnikov. Znano je, da so socialisti pri zadnjih volitvah l. 1919. doživeli vse drugačne uspehe. Vendar relativno niso nikakor nazadovali, temveč so celo nekaj pridobili.

Umrljivost otrok v najvažnejših evropskih državah in glavnih mestih. Od sto porojenih otrok umrje (seveda v normalnih časih): na Ruskem 27.2 odstot. v Franciji 14.3, v Nemčiji 16.6, na Švedskem 7.7 na Norveškem 6.7, na Angleškem 12.3, v Italiji 15.6, v Moskvi 36.6, v Kolinu 15.6 v Bukareštu 21.7, v Hamburgu 15.6, v Vratislavi 12.4, v Londonu 11.3, v Monakovem 19.2, v Parizu 10.5, v Marsilji 18.6, v Berolinu 16.8 odstotkov. Kakor razvidno umre najmanj otrok v severnih krajih.

Interesantne izkopine na Grškem. Francoski listi javljajo o uspehih arheoloških preiskav francoske šole v Atenah. V Kolofonu je bil že pred vojno odkrit krasen Apolonov tempelj. Sedaj je popolnoma izkopan. Z uspehom iščejo in kopljejo tudi na Kreti in otoku Thasis, kjer so odkrili nove napise, skulpture in popolnoma ohranjen kip Apolona. Našli so tudi dve krasni glavi iz mramora. Mislijo, da bodo po tločrtu mogli rekonstruirati mesto, ki je bilo sezidano v 7. stoletju pred Kristom in ki se je še za časa Caracale najlepše razvijalo. V makedonskem mestu Philipi so odkrili dva templja, na katerih se opažajo egipčanski in azijatski uplivi. Iz početka krščanske ere so našli interesantne zgodovinske rokopise. Na Chiosu so pravtako našli interesantne izkopine.

Okamenelo carstvo.

Živel je starec, ki je imel sina. Temu pride na misel iti v svet. Poslovi se z očetom in odide.

Dolgo je hodil. Lahko je govoriti, težko kaj napraviti. Prišel je v neko carstvo in kamor je pogledal, je bilo vse kamenito; ljudje in živali, kjer je kdo bil, stal ali sedel, kjer je kdo hodil, vse je okamenelo. Nekdo je cepil drva, dvignil je roko s sekiro in tako ostal. Vrag se je pošalil z njimi. Dečko je hodil po gradu, a ni našel živega človeka. Stopil je v carske prostore in mislil: "Počakam, morda kdo pride!"

Naenkrat priteče carska hči, zagleda dečka, se pokloni in ga zaprosi: "Odkod si? Čemu si prišel? Treba nam je silnega človeka, da bi tri noči molil na dvoru: potem bi zopet vsi ljudje oživeli!"

On je bil pripravljen. Dogovorita se, da ga ona potem, ako bog dovoli, da car in ljudje zopet oživé, vzame za moža, in napišeta pogodbo.

Ona mu izroči tri snopiče voščenih sveč, za vsako noč snopič, in odide."

Nastopi noč. Dečko se pripravi k molitvi. O polnoči se natepe silna množica vragov, nekateri ga dražijo, drugi mu prete s smrtjo, nekateri mu podtikajo ogenj, drugi vodo. Ni možno popisati, kake strahote je videl. On pa stoji i moli. Tu zapoje petelin in vse izgine. Požgal je ves snopič voščenic in legel spat.

Zjutraj pride carična in ga sprašuje. "Kaj, ti si živ?"

"Živ, slava bogu!"

"No, kako je bilo?"

"Strašno, a nič ne de! Bog je milostiv."

"Pazi, nocoj bo še strašnejše!" pravi in gre.

Drugo noč je strašilo še več vragov, a dečko je le molil. Tretjo noč pa je bilo še hujše. Molil je in požgal vse sveče.

Caričina mu ukaže, naj koncem tretje noči zleze na peč, in napiše, kako je rešil carstvo. 'Sicer'', mu pravi, "se moj oče, ko se prebudi, razsrdi, poskoči in gorje ti!"

Dečko napravi tako. Napoči jutro. Hkrati vse ljudstvo oživi začne tekati, begati, voziti se, govoriti, šaliti. Tudi car se zbudi, poskoči in se razsrdi: "Kdo se je drznil pošaliti z mojim carstvom?' Tedaj zagleda na peči rokopis in ga prečita. Približa se hči, potrdi resnico rokopisa in pove očetu, da je resničen.

Carju je to ugajalo in takoj je priredil svatbo: kmetiški sin je vzel carsko hči. Tast mu je po svoji smrti zapustil vse carstvo. Kmetiški sin, ki je moral vedno druge ubogati, je postal sedaj car in caruje še sedaj, blag svojim podanikom, osobito vojakom.

Jimmie Higgins.

Spisal UPTON SINCLAIR.
Z dovoljenjem avtorja prevel
IVAN MOLEK.

(Nadaljevanje.)

Jimmie je razumel in verjel vse, kar mu je povedal ta pomorski delavec, zagorel od solnca in ogrižen od nemilega vremena — in tedaj je izvedel, kar ni verjel kapitalističnim listom, da na morju veljajo posebni nezapisani zakoni, posebna morala, postave mornarske poštenosti in dostojnosti, katerih ni stoletja nihče prelomil, izvzemši piratov in divjakov. Ljudje, ki delajo na ladjah, so razred sam zase z instinkti, porojenimi iz krutosti elementov, katerim so izpostavljeni — in ti instinkti so lastni mornarjem vseh narodnosti, ne poznajo vere ne politike ter gredo celo preko sovraštva, ki izvira iz vojne.

A zdaj je pogažen mornarski zakonik, in Hun, ki ga je pogazil, se je s tem postavil izven človeštva. V duši mornarjev se je porodilo nepopisno sovraštvo posebne vrste proti Nemcem; lovili in ubijali so jih kakor človek lovi in pobija gade in klopotače. Mornarska unija, h kateri je spadal Toms, se je zavezala, da njeni člani ne bodo delali — ne samo ob času vojne, marveč še dolgo let potem — na nemški ladji, ne na ladji, na kateri bo en sam Nemec, niti na ladji, ki bo plula v nemško pristanišče ali ki bo nosila nemško blago. Mornarska organizacija je prepovedala morsko potovanje socialističnim delegatom, ki so bili namenjeni na konferenco z nemškimi socialisti; preprečila je odhod delavskih voditeljev iz Anglije, kadarkoli je sumila, da voditelji premalo sovražijo Nemčijo.

Ko je Jimmie izvedel vse to, se je vnela vroča rasprava, ki je trajala pozno v noč. Jimmie je pobijal mornarjevo stališče; kmalu se je zbrala okrog njiju večja skupina mornarjev in vojakov, ki so neusmiljeno zafrkavali malega socialista. Konec je bil, da je nekdo zatožil Higginsa poveljujočemu častniku njegovega oddelka, ki ga je velel takoj poklicati predse in mu naredil ostro pridigo, češ da Jimmie ni tukaj, da bi izravnaval mirovne pogoje, temveč da dela in drži jezik za zobmi. Jimmie, čuteč se v šapah in kremplјih militarizma, je odgovoril: "Yes, sir" in se oddaljil. Zaril se je v svoje ležišče z gnevom v srcu in z željo, da pride podmornica in potopi transport z vsemi, kar jih je, izvzemši dveh socialistov in ene "strigalice".

* * *

Bilo je jutro dneva, ko so imeli dospeti v pristanišče. Vsi so imeli rešilne pasove na sebi in vsakdo je stal na svojem mestu. Naenkrat je nekdo zavpil, zakričali so drugi in vse je drlo na eno stran ladje. Jimmie je zdirjal za njimi k ograji in opazil belo progo, ki se je naglo pomikala kot urna riba naravnost proti ladji.

"Torped!" je bil krik in možje so obstali kakor pribiti k podu. Daleč proč, kjer se je pojavila bela steza, je bilo natančno videti periskop podmornice, premikajoče se počasi. V drugem hipu so počili streli in visoko je pljusknila voda na mestu, kjer je molel periskop; istočasno so planili "morski psi", streljaje in pripravljeni s podvodnimi bombami. Vse to pa je Jimmie videl v enem samem trenotku, kajti v drugem momentu je že zagrmelo, kakor da se odpira pekel pred njim, mali strojnik je bil vržen ob tla napol omamljen in mimo njega je zletel velik kos krovne ograje ter treščil v kabine za njim.

Na parniku je bil hrup: Ljudje so drveli sem in tja in mornarji so skakali ter vlekli čolne. Jimmie se je dvignil in strmel okrog sebe. Nekaj korakov od njega je ležal njegov prijatelj, "strigalica", v mlaki krvi z veliko brazdo na glavi.

Tedaj je začel nekdo peti: "Oh, say, can you see — —"

Jimmie je vedno sovražil to pesem, ker je vedel, da jo izrabljajo šovinisti in patriotje za napade in poniževanje radikalcev, ki nočejo na prvi klic ukloniti hrbta pred njimi. Ali zdaj je imela pesem čudovit učinek: vsi so peli — in pesem jih je umirila. Fantje-vojaki, delavci, postrežnice in voznice ambulanc, sploh vsi, čeprav prestrašeni do mozga, so se spomnili, da so del armade, ki je na potu v vojno. Nekateri so pomagali mornarjem, spustiti čolne v vodo, in drugi so obvezavali ranjence in jih nosili po nagibajočem se krovu.

Veliki parnik se je pogrezal. Strašna zavest — ta mogočna zgradba, dvotedenski dom več tisoč ljudi, plavajoč hotel s posteljami, obednicami, kuhinjami, pogrnjenimi mizami za zajtrk, z mogočnimi stroji in s tovorom vsega mogočega blaga in potrebščin za armado — vse to je imelo vsak hip iti na morsko dno! Jimmie Higgins je čital o torpediranju mnogih morskih parnikov, ali vse tisto čitanje ga je poučilo o stvari manj kot pa je zdaj videl v par minutah, ko se je napol v zavesti držal za vrv in topo gledal na rešilne čolne, ki so se zasukali iznad krova in izginjali na drugi strani razbite krovne ograje.

* * *

"Ženske so prve!" je bil klic, toda ženske niso hotele v čolne, dokler niso bili rešeni vsi ranjenci; stvar se je torej zavlekla. Jimmie je pomagal nesti svojega ranjenega prijatelja "strigalico" na rob visečega krova in od tam so ga spustili na vrvi v čoln. Medtem se je krov že tako nagnil, da je bilo težko hoditi po njem; rilec se je pogrezal in zadnji konec parnika je vedno bolj štrlel v zrak. Človek si ne more misliti velikosti oceanskega parnika, dokler ne vidi njegovega zadnjega konca, ko se vspenja kot velika gora, predno izgine v morsko globočino.

"Skoči v vodo!" so vpili fantje drug drugemu. "Rešilne ladje pridejo in te pobero. Skoči in plavaj!"

Jimmie je zdirjal na rob pogrezajočega se transporta. Pod sabo je videl majhen čoln, ki bi se bil rad oddaljil, ali razburkani valovi so ga metali ob steno ladje. Zaslišal je strašen krik in videl moža, ki ga je pogoltnila voda med čolnom in steno parnika. Vse je skakalo v morje, tako da ni bilo več prostora v bližini, kamor se bi bil človek spustil. Naposled je Jimmie zagledal nekoliko praznega morja in skočil.

Zadel je ob ledeno vodo in se potopil. Val je drvel preko njega. Rešilni pas ga je hitro vrgel na površje in tedaj je dobil sapo, ali v drugem hipu ga je dušil nov val in istočasno ga je tolklo po glavi veslo mornarja, ki se je mučil s čolnom nad njim.

(Dalje prihodnjič.)

RAD BI IZVEDEL

za Anton Volčiča, doma iz Vač pri Litiji, on se je nekdaj nahajal v državi Oklahomi. Cenjene rojake uljudno prosim, če kdo ve za njegov naslov naj mi ga naznani, ako bo sam čital ta oglas naj se mi takoj prijavi na moj naslov: Frank Bregar, P. O. Box 38, Smithton, Pa. (Adv.)

NA PRODAJ

automobil po zelo nizki ceni. Oglasite se pri lastniku na: 2458 So. Trumbull ave., Chicago. (Adv.) June 4.

BAKRENE KOTLE

BAKRENE KOTLE izdelane iz najfinejšega bakra v velikosti za 4 galone po $15.00; 6 galonov za $20.00; 8 galonov za $25.00 in 10 galonov za $45.00 F. O. B. New York. (Vi plačate pošiljatvene stroške). Pošljite denar z naročilom. Istotako pošljemo tudi posodo za čiščenje.
VICTORIA SUPPLY CO.,
754 Mortos Bldg., New York, N. Y.

POZOR ROJAKI.

Brotherly Building & Loan Ass. potrebuje zanesljive zastopnike za Pennsylvanijo; zaslužek je precej velik. Toraj ako služite sedaj manj kakor $150.00 na mesec, mi Vam hočemo razjasniti kako morete svoj dohodek povzdigniti, ako pišete na:
Brotherly Bldg. & Loan Ass.,
348 Lawn St., Pittsburgh, Pa.
(Adv.)

"MIZAR"

Kralj za odpravo revmatizma, bolečin v rokah, nogah, plečih, krížu in v prsih ter onim ki imajo mraz po životu, vse se izgubi ko se parkrat nadrgnete z mojim zdravilom. Za nakup tega zdravila pridite osebno ali pišite na naslov:
JOSEPH SOROKOWSKI,
2424 W. Superior St.,
Chicago, Ill.

ROJAKI POZOR!

Samo še ta mesec je čas kupiti po nizki ceni obdelano farmo v okolici Akron, Ohio. Torej oni, ki premorete in mislite kupiti ne odlašajte, vidno je, da nas nameravajo kapitalisti izstradati, ker vidijo, da drugače jim je nemogoče imeti stalno vprežen svoj jarem na našem vratu. Prišel bo kmalu čas ko ne bo ne farme in ne denarja, ako pa človek poseduje že obdelano farmo je preskrbljen tudi za najslabejše čase, seveda človek mora imeti vsaj $1500 gotovine. Za natančnejša pojasnila pišite in priložite 2c znamko. Geo. Shaltz, 415 Euclid Ave., Akron, Ohio.
(Adv.) June 4

PATENTI.

Pišite še danes po našo knjigo o patentih, damo zastonj. Advokati za patente: skušeni zanesljivi in pošteni. Naslov:
A. M. WILSON, Inc., Victor Building, Washington, D. C.

FRENCH LINE

New York—Havre—Paris
naravnost s izvrstnim novim parnikom in po železnici v Jugoslavijo
S. S. PARIS
33,700 ton—45,000 konjske sile
ODPLUJE
Junija 25—Julija 27
in Augusta 17.
Izvrstna komoditeta za tretjega razreda potnikè s 2, 4, 6 in 8 posteljami za družine.
Za nadaljša pojasnila priglasite se pri vašem domačem zastopniku French Line družbe.

WHITE STAR LINE

naravnost v
JUGOSLAVIJO
največji parniki
OLYMPIC ADRIATIC
46,439 ton 24,541 ton
Odpluje iz New Yorka
OLYMPIC
juni 25—julija 16.
ADRIATIC
julija 6—august 3.
Izvrstna postrežba za tretjega razreda potnike. Jedila strežejo natakarji v jedilni sobi.
Posebne ugodnosti za družine.
Za nadaljša pojasnila oglasite se v našem uradu na:
14 No. Dearborn St.,
Chicago, Ill.,
ali pa pri vašem domačem zastopniku.

AMERICAN LINE

Direktna črta
NEW YORK-HAMBURG
Veliki moderni parniki na dva vijaka
Mongolia, 16. junija.
Minnekahda (novi)
samo tretji razred
30. junija.
Manchuria, julija 14.

RED STAR LINE

NEW YORK-HAMBURG
LIBAV-GDANSKO
Gothland, junija 18.
Samland, julija 16.
Samo tretji razred.
Oglasite se v našem uradu
14. No. Dearborn St.,
Chicago, Ill.
ali pri vašem lokalnem zastopniku.

ZA V DOMOVINO JE ZOPET ODPRTA POT

Za pojasnila obrnite se na nas.
Znaka za slučaj dobave svojcev iz domovine v Ameriko.
Parobrodne listke za vse črte.
Denarne pošiljatve v kronah, dinarjih, dolarjih.
Pišite po naš cenik.
EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave., New York.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na
Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Istro.
Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Rumunsko. Jamčimo za vse poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.
PRODAJEMO ŠIFKARTE NA VSE LINIJE.
Uradne ure sot. 9 jutro do 5 zvečer. Pondelek in soboto do 8:30.
Kapital vloge in prebitek znaša nad $12,000,000.
KASPAR STATE BANK,
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.